

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Natura 2000- plejeplan

for Naturstyrelsens arealer

i Natura 2000-område nr. 39
Mønsted og Daugbjerg Kalkgruber og
Mønsted Adal

Titel:

Natura 2000-plejeplan for
Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-
område nr. 39 Mønsted og Daugbjerg
Kalkgruber og Mønsted Ådal

Udgiver:

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
www.nst.dk

År:

2012

Foto:

Forside: Louise Berg Hansen

Kort:

Naturstyrelsen, på baggrund af kortmaterialer i henhold til tilladelse
G18/1997 (Kort og Matrikelstyrelsen)

ISBN nr.

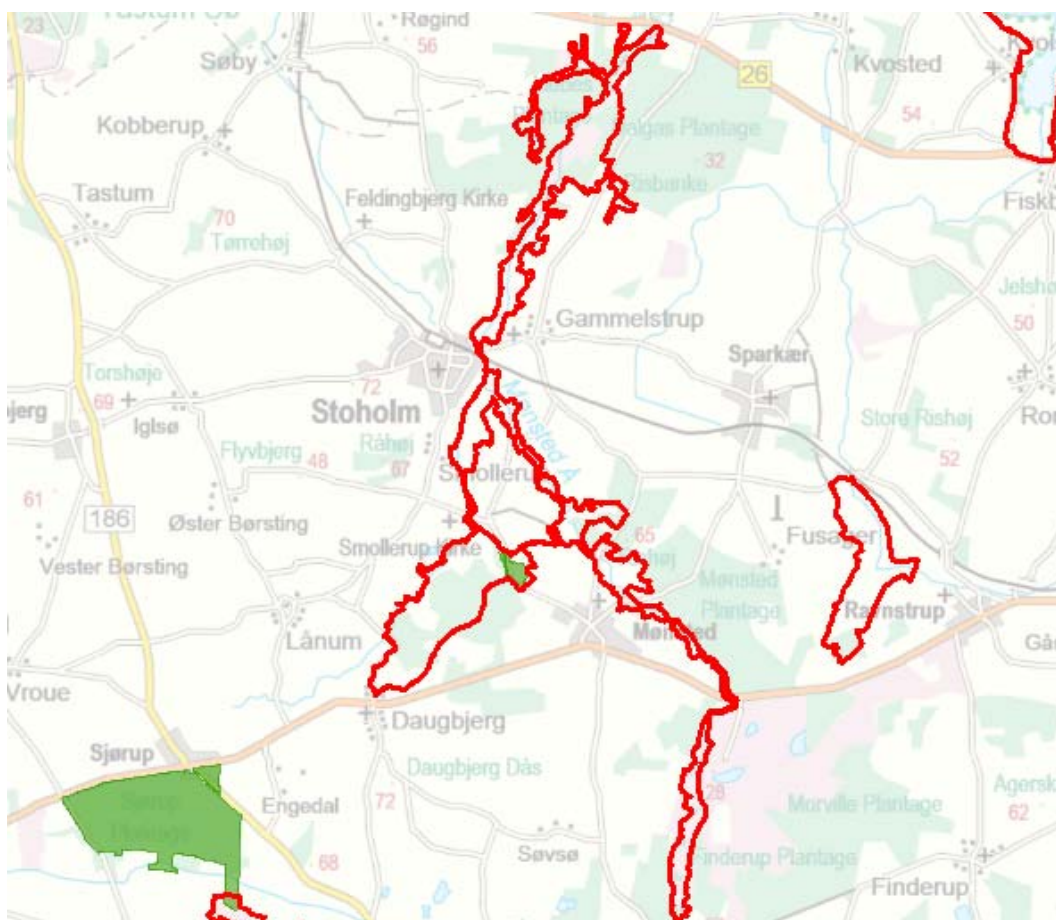
978-87-7279-927-8

Må citeres med kildeangivelse.

Generelt

Naturstyrelsen har udarbejdet Natura 2000-planer for 246 områder i Danmark.

Denne plejeplan følger op på Natura 2000-planen for område N39 *Mønsted og Daugbjerg Kalkgruber og Mønsted Ådal* og vedrører Naturstyrelsens arealer på ca. 14 ha.

Billede 1 Oversigt over Natura 2000-områdets afgrænsning (rød streg) og styrelsens arealer (stærk grøn farve) i området.

I denne plejeplan er arealer og indsats opdelt på henholdsvis lysåbne naturtyper og arter. Bemærk, at Naturstyrelsens samlede arealforvaltning i området er omfattet af flere planbestemmelser og retningslinjer end dem, der findes i denne plan.

For supplerende læsning henvises til Naturstyrelsen, Midtjyllands driftsplan.

Naturstyrelsen skal udarbejde et resumé af plejeplanen, som skal indgå i en kommunal/statslig Natura 2000-handleplan. Dette resumé er indsat som bilag 1.

Der er udarbejdet en såkaldt miljøvurdering ("SMV") af plejeplanen. Den er indsat som bilag 2.

Plejeplanen skal senest være gennemført med udgangen af år 2015.

Områdebeskrivelse

Området strækker sig fra Daugbjerg og Mønsted i syd og forløber nord på langs Mønsted og Jordbro ådalene. I området findes de to gamle kalkgruber Mønsted (ejes af Naturstyrelsen) og Daugbjerg. Kalkgruberne udgør en international meget vigtig overvintringslokalitet for flere arter af flagermus, herunder bl.a. Damflagermus. Ådalene indeholder nogle batanisk særdeles veludviklede kildevæld med bl.a. den sjældne Blank seglmos og en meget veludviklet mosflore. På kanterne af de stedvis stejle ådale findes arealer med artsrige sure overdrev og tørre heder.

For en uddybende beskrivelse af Natura 2000-området, herunder præsentation af udpegningsgrundlaget for området, henvises til [Natura 2000-planen](#). På Naturstyrelsens hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

Naturstyrelsens arealer omfatter lysåbne arealer som ikke er kortlagte, men som udgøres af overdrev oven over Mønsted Kalkgruber. Disse gruber er de største sammenhængende kalkgruber i verden med omkring 60 km minegange i op til seks etager. De ældste af gangene er udhugget for mere end 700 år siden. De nyeste er fra 1900-tallet.

Tabel A Arter i plejeplanen

	Nr.	Navn
(Levested er for) arter	1318	Damflagermus

Tabel A viser de arter fra udpegningsgrundlaget, der forekommer (eller som potentielt vil kunne indfinde sig med den rette forvaltning) i Naturstyrelsens del af området.

Mål og plejetiltag

I dette afsnit beskrives Naturstyrelsens mål for lysåbne naturtyper og arter i denne planperiode. Der kan være flere mål for et givent areal med en naturtype, og det samme kan være tilfældet for en art.

Desuden præsenteres de typer af pleje/drift, som styrelsen forventer at anvende. På et givent areal kan der forekomme mere end én slags pleje/drift, ligesom der kan være fastlagt flere tiltag for en art.

Arealtallene i tabellerne udtrykker Naturstyrelsens bud på omfanget af de enkelte plejetiltag.

❖ Lysåbne naturtyper

Der iværksættes afgræsning på 5 ha ikke-habitatnatur som søges udviklet til kalkoverdrev på sigt.

Tabel B Mål for lysåbne naturtyper

	Periodens mål	Ha (ca.)
Potentiel habitatnatur	Udvikling mod 6210 Kalkoverdrev	5

Tabel C Pleje af hensyn til lysåbne naturtyper

	Plejetiltag	Eksisterende driftsplan mv. eller nyt	Ha (ca.)
Potentiel habitatnatur	Græsning	nyt	5

I tabel C er der en opdeling til to kategorier:

- "Eksisterende driftsplan mv.": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor den pågældende drift/pleje allerede forekommer eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at tiltaget skal gennemføres.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der først er blevet fastlagt med denne plejeplan.

❖ **Arter**

Som hovedregel vil arterne på udpegningsgrundlaget have gavn af indsatsen for naturtyperne i området. I nogle tilfælde kan der være behov for en særlig artsindsats. Disse tiltag fremgår af tabel G.

Specifikt af hensyn til Damflagermus og andre flagermusarter, vil NST holde øje med publikumsbenyttelsen i gruberne og håndhæve de aftaler der foreligger med bestyrelsen. Der vil være fokus på behovet for ro i vinterhalvåret.

	Periodens mål
1318 Damflagermus	Beskyttelse mod forstyrrelser
	Sikring af artens levested

Tabel F Mål for arter

Tabel G Specifik artspleje

	Plejetiltag	Eksisterende driftsplan mv. eller nyt
1318 Damflagermus	Anden begrænsning af færdsel	eksisterende

Bilag

Bilag 1: Resumé af plejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område N39 Mønsted og Daugbjerg Kalkgruber og Mønsted Ådal.

Naturstyrelsens arealer omfatter lysåbne arealer som ikke er kortlagte, men som udgøres af overdrev oven over Mønsted Kalkgruber. Disse gruber er de største sammenhængende kalkgruber i verden med omkring 60 km minegange i op til seks etager. De ældste af gangene er udhugget for mere end 700 år siden. De nyeste er fra 1900-tallet.

Indsats for naturtyperne

I det følgende angives Naturstyrelsens planlagte indsats for *naturtyperne* på udpegningsgrundlaget. Indsatsen er beskrevet i tabel d.

Udvidelsesmål	Forøgelse på sigt, ca. ha
Udvikling mod 6210 Kalkoverdrev	5
<i>Ialt</i>	<i>5</i>

Tabel d Planlagte udvidelser af naturtyper

Særlig indsats for arter

Plejen af områdets naturtyper vil samtidig tilgodese arten Damflagermus, som er på udpegningsgrundlaget. Herudover planlægger Naturstyrelsen en særlig indsats, som fremgår af tabel e. Der skelnes mellem "Eksisterende driftsplan mv." og "Nyt", da der allerede ifølge driftsplaner m.m. for styrelsens arealer skal ske en forvaltning, der bidrager til at gennemføre plejeplanen. I dette område gælder det for hele den planlagte indsats.

Tabel e Planlagt indsats for arter *udover* indsatsen for naturtyperne

	Plejetiltag	Eksisterende driftsplan mv. eller nyt
1318 Damflagermus	Begrænsning af skadelig færdsel	eksisterende

Bilag 2: Miljøvurdering af Natura 2000-plejeplanen

Den enkelte plejeplan skal i henhold til lovbekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 om miljøvurdering af planer og programmer have sin egen miljørapport. Rapporten skal indeholde de oplysninger, der følger af bilag 1 i loven.

Der er også udarbejdet en miljøvurdering af Natura 2000-planen, som ligger på Naturstyrelsens hjemmeside:

http://www.naturstyrelsen.dk/Naturbeskyttelse/Natura2000/Natura_2000_planer/Se_Planerne/001_125/39_Moensted.htm

b) Nuværende miljøstatus og nul-alternativet

Områdets nuværende miljøstatus er gennemgået i Natura 2000-planen for det aktuelle område, hvorfor der henvises til denne.

Hvis ikke plejeplanen for 1. planperiode iværksættes, vil Naturstyrelsen fortsætte den eksisterende pleje af de udpegede arealer. De lysåbne arealer plejes i henhold til Naturstyrelsens naturplejestrategi og lokale driftsplan.

c) Miljøforhold i områder, der kan blive væsentligt berørt af plejeplanen

Den planlagte drift og pleje vil ændre udbredelse af den lysåbne naturtype kalkoverdrev.

d) Eksisterende miljøproblemer

Der er en række trusler mod naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag, herunder tilgroning og uhensigtsmæssig drift. Den seneste tælling af flagermus viser bestandsfremgang med det hidtidige benyttelsesniveau for publikum og ostelagring. Truslerne er systematisk beskrevet i Natura 2000-planen for området, hvorfor der henvises til denne.

e) Relevante internationale miljøbeskyttelsesmål

Plejeplanen er en udmøntning af EU's habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiver implementeret i dansk lov via miljømålsloven og skovloven. Plejeplanen vil sikre, at areal og tilstand af naturtyper på udpegningsgrundlaget, samt levesteder for arter på udpegningsgrundlaget, ikke går tilbage eller forringes. Samtidig vil der ske en særlig indsats for truede naturtyper og arter.

I henhold til EU's vandrammedirektiv er det overordnede mål at naturlige vandforekomster opnår "god tilstand". Direktivet er implementeret via miljømålsloven og skal realiseres med vandplanerne. Arbejdsdelingen mellem vandplanerne og Natura 2000-planerne (og dermed plejeplanerne) er således, at vandplanlægningen tager sig af vandkvalitet i vandløb, større søer, kystvande og fjorde, mens Natura 2000-planlægningen tager sig af småsøer og hydrologien på naturarealer som f.eks. rigkær og andre engarealer.

Natura 2000-direktiverne er blandt EU's bidrag til gennemførelsen af en række internationale biodiversitetskonventioner som f.eks. Ramsar-konventionen, Bern-konventionen og Bonn-konventionen, samt delmål 11 og 12 blandt de 20 delmål som blev vedtaget ved partsmødet i FN's

biodiversitetskonvention i Nagoya i 2010 (Aichi-målene). Delmål 11 og 12 omhandler netop beskyttelse af naturområder og arter.

f) Planens indvirkning på miljøet

Planens indvirkning på	Påvirkes	Ingen væsentlig påvirkning	Redegørelse for indvirkning
Biologisk mangfoldighed	X		Den biologiske mangfoldighed knyttet til naturtyper på udpegningsgrundlaget sikres og øges via pleje m.h.p. udvikling af naturtypen kalkoverdrev. Den planlagte drift og pleje genopretter naturtypen med dens karakteristiske arter, på bekostning af mere artsfattige og "trivielle" naturtyper.
Befolkningen	X		Mulighederne for rekreative oplevelser i tilknytning til området sikres eller forbedres via et forbedret naturgrundlag.
Menneskers sundhed		X	
Fauna og flora	X		Eventuelle konsekvenser for rødlistede arter, gullistede ansvarsarter eller bilag IV-arter kendt fra området, som omfattes af plejeplanen – herunder damflagermusen, der også er på udpegningsgrundlaget - vurderes at være neutrale eller positive.
Jordbund		X	
Vand		X	
Luft		X	
Klimatiske faktorer		X	
Materielle goder		X	
Landskab	X		Den planlagte drift og pleje af de lysåbne arealer vil medvirke til at bevare variationen i landskabet, bevare de landskabelige værdier knyttet til de lysåbne arealer og opretholde eksisterende udsigter.
Kulturarv, herunder kirker		X	Kulturhistoriske fredede bygninger samt strukturer i området bliver mere synlige, idet evt. træagtig opvækst holdes nede ved græsning og rydning.
Arkitektonisk arv		X	
Arkæologisk arv		X	

g) Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Plejeplanen forventes ikke at få negative konsekvenser for miljøet, men vil derimod sikre og forbedre områdets naturgrundlag, med fokus på arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget. Der vurderes derfor ikke at være behov for foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet.

h) Grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planen udgør grundlaget for plejeplanens prioriteringer og valg. I de tilfælde hvor der har været forudset en modstrid mellem hensyn til forskellige arter og/eller naturtyper på områdets udpegningsgrundlag, har Natura 2000-planen allerede foretaget denne prioritering.

i) Overvågning

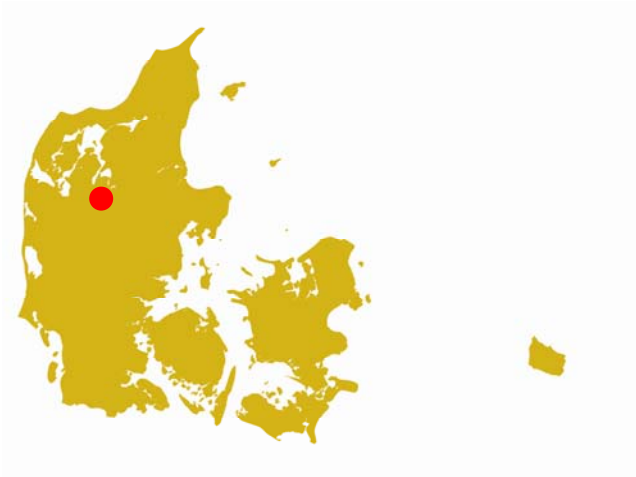
Natura 2000-indsatsen bliver løbende overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdier via NOVANA overvågningsprogram. Desuden afrapporterer Danmark den nationale indsats vedrørende habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne til EU-kommissionen hvert 6. år.

Naturstyrelsen har, siden overtagelsen af gruberne, løbende ved tællinger overvåget bestanden af damflagermus og andre flagermusarter.

j) Ikke-teknisk resume

I medfør af lovbekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 er der foretaget en miljøvurdering af plejeplanen for Naturstyrelsens arealer i N39 *Mønsted og Daugbjerg Kalkgruber og Mønsted Ådal*. Plejeplanens formål er at udmønte Natura 2000-planen for de pågældende arealer ved at sikre eller forbedre tilstand og bevaringsprognose for de arter og naturtyper, området er udpeget for at beskytte. Hvis ikke plejeplanen iværksættes, vil området blive plejet i henhold til bl.a. Naturstyrelsens naturplejestrategi og lokale driftsplan. Arealerne vil blive drevet uden gødskning, sprøjtning eller omlægning.

Plejeplanen forventes at fastholde ekstensiv drift og pleje af naturtyperne på områdets udpegningsgrundlag og dermed at sikre og forbedre naturtilstanden i området. Dermed sikres og øges også de landskabelige værdier og mulighederne for rekreative oplevelser knyttet til lysåben natur.

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Haraldsgade 53
DK-2100 København Ø
Tlf.: (+45) 72 54 30 00

www.nst.dk